

Poštovani,

pročitala sam inačicu za javnu raspravu novog Hrvatskog pravopisa. Budući da radim kao prevoditeljica (članica sam Društva hrvatskih književnih prevodilaca), željno iščekujem dan kad će se napokon urediti dugogodišnja zbrka oko pravopisa. Tako bi se olakšao posao i prevoditeljima i lektorima, jer prevoditelji ne znaju po kojem će pravopisu lektor lektorirati (ime lektora često dozna tek nakon što dovrši prijevod), pa se lektura često svede na prilagođavanje prijevoda napisanog po jednom pravopisu pravilima drugog pravopisa, ili kombinaciji pravila iz više pravopisa, ili čak vlastitim pravilima samih lektora koji ne postoje ni u jednom pravopisu.

U praksi se služim Babićevim i Matičinim pravopisom, i s njima sam usporedila vašu inačicu. Moja je glavna pohvala pdf format, koji olakšava snalaženje, besplatni pristup i nastojanje da se postigne konsenzus oko jednog pravopisa.

Moja je glavna zamjerka to što se bojim da će zbog skraćivanja sadržaja, tj. izostavljanja nekih pravila koja navode postojeći pravopisi, ponovno biti nužno rabiti nekoliko pravopisa, vaš kao primarni izvor, a ostale kao dopunu.

Nadam se da će javna rasprava koju ste otvorili uroditi plodom i iznjedriti sadržajno bogatiju, potpuniju i dosljedniju inačicu konačnog teksta. I nadam se da ćete iskoristiti elektronski oblik pravopisa za njegovo dopunjavanje u budućim godinama, ako budete otvoreni za prijedloge/probleme iz prakse.

U prilogu vam šaljem svoje komentare i prijedloge. Nadam se da ćete ih pročitati i barem razmotriti.

S poštovanjem

Paulina Tomić

B = Babić-Finka-Moguš (1996.)

M = Badurina-Marković-Mićanović (2007.)

1.

B:

22 U službi vlastitog imena služe katkad i opće imenice: *Dumas Otac*

M:

190/5 riječi **otac, sin, stariji, mlađi** kad su sastavni dio vlastitog imena: **Dumas Otac, Katon Stariji, John F. Kennedy Junior/Jr.**

- u vašem pravopisu nisam pronašla navedeno pravilo, niti pravilo na osnovi kojeg bi se dalo zaključiti o pisanju navedenih riječi

2.

B:

23 Kad atribut ili opća imenica služi samo za točnije određivanje vlastitog imena, piše se malim početnim slovom: *Radić djed, Deželić otac*

- dopuna gornjeg pravila

3.

B:

35 Katkad, osobito u književnoumjetničkim djelima, i neke druge imenice, pa i riječi druge vrsti, poosobljuju mislene pojmove i tako služe kao vlastita

imena, pa se i one pišu velikim početnim slovom: *Dobro, Zlo, Čovjek, Riječ...*

M:

190/20 opće imenice i druge riječi kad im se želi dati simbolično značenje:

Sloboda, Ljepota, Slavenstvo, Nepoznat Netko, Nad-Ja...

- i ovo pravilo nedostaje

4.

B:

53 Strane se svijeta pišu malim početnim slovom (...) ali kad strane svijeta označavaju narode, zemlje, države, kulturne zajednice i sl. u službi su vlastitih imena i pišu se velikim početnim slovom: *Zapad* (zapadni narodi), *Istok* (istočni narodi) (...) U etničkom i političkom smislu mogu se pisati velikim početnim slovom i primjeri kao: *Istočna Europa...*

M:

191/2 Riječi **zapad, istok, sjever, jug** pišu se velikim početnim slovom kad se njima imenuje društveni, politički ili kulturni prostor:

Američki građanski rat, rat između **Sjevera** i **Juga**, započeo je 1861.

Dijalog među kulturama **Istoka** i **Zapada** seže u daleku prošlost

- nije mi jasno zašto ste izbacili pisanje strana svijeta velikim slovom u navedenim slučajevima budući da je uvriježeno u hrvatskom jeziku (i ne samo hrvatskom); ako se izbriše razlikovanje, primjerice, istoka i Istoka, tekstovi će izgubiti na jasnoći, pogotovo u slučaju prevođenja s jezika koji u pismu razlikuju to dvoje:

He likes the East.

He likes the east.

- u oba slučaja prijevod bi glasio: On voli istok., samo što bi u prvom slučaju prevoditelj morao fusnotom opteretiti tekst: *Misli se na istok kao kulturni, a ne zemljopisni prostor (nažalost, hrvatski jezik u pismu ne razlikuje ta dva značenja), op. prev.

5.

B:

65 Velikim početnim slovom piše se prvi (ili jedini) član imena nebeskih (astronomskih) tijela: *Mjesec, Sunce, Zemlja...*

Kao opće imenice *mjesec, sunce* i *zemlja* pišu se malim početnim slovom.

M:

197/16 Malim se početnim slovom pišu imenice **sunce, mjesec, zemlja**

- a) kad znače vrstu nebeskih tijela
- b) kad se ne rabe u stručnom, astronomskom značenju
- c) kad su opće imenice, kad ne znače nebeska tijela.

197/16 Malim se početnim slovom pišu nazivi Mjesečevih faza i oblika: **mladi mjesec, puni mjesec, mladač, uštap**

- prema napomeni u vašem pravopisu, "malim se početnim slovom pišu opći nazivi astronomskih pojava, nebeskih tijela i sustava: *veliki prasak,*

zvijezda, zvijezde, satelit, sunce, mjesec, planet, galaktika.” – pretpostavljam da se pritom misli na sunce kao središnju zvijezdu nekog drugog kozmičkog sustava te mjesec kao satelit nekog drugog planeta (vrste nebeskih tijela)

- čemu mijenjati ustaljeno pravilo i od pismenih knjiga praviti nepismene? Primjerice citat iz *Biblije*: I **sunce** pocrnje kao dlakava kostrijet, sav **mjesec** posta kao krv.

6.

B:

72 Ako se mjesto čitava naziva upotrijebi samo najvažniji član (imenica ili od nje izveden posvojni pridjev na *-ev, -ov, -in*), tada se i taj član piše velikim početnim slovom: *član Akademije u Zagrebu* (tj. *član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu*), *Matičina izdanja* (tj. *izdanja Matice hrvatske*)...

M:

192/1 Višečlana se vlastita imena često skraćuju na skup riječi ili jednu riječ koja se, kad je u službi vlastitog imena, piše velikim početnim slovom:
Trgovački sud u Rijeci = Trgovački sud = Sud

- prema vašem prijedlogu, “velikim se početnim slovom pišu skraćena imena ustanova kad je njihovo puno ime prethodno navedeno: *Otišao sam u Akademiju (Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti).*”
- sporan je dio “kad je njihovo puno ime prethodno navedeno” – bilo da je riječ o novinskim tekstovima, publicistici, beletristici ili običnoj korespondenciji poput moje e-pošte upućene vama, puno ime u pravilu

nikada nije navedeno (tako sam, primjerice, napisala da sam se služila **Matičnim pravopisom** – premda prethodno nisam navela da je riječ o Matici hrvatskoj, iz konteksta je više nego jasno)

- u još jednoj od vaših napomena piše kako se “velikim [se] početnim slovom u službenim pravno-administrativnim tekstovima piše skraćeno ime dokumenta kad je u tekstu već navedeno njegovo puno ime: *Ustav, Statut, Pravilnik, Deklaracija...* - stječe se dojam da je vaš pravopis prvenstveno prilagođen službenim pravno-administrativnim tekstovima (valjda zbog EU-a), zanemarujući ostale, znatno zastupljenije vrste tekstova

7.

M:

191/31 Velikim se početnim slovom pišu latinska imena hominida, životinja, biljaka: *Homo neanderthalensis, Homo erectus, Homo sapiens...*

- u vašem pravopisu piše da se “velikim početnim slovom piše prva riječ latinskoga naziva biljke i životinje: *Calendula officinalis* (neven), *Cricetus cricetus* (hrčak)... - kamo su nestali hominidi?
- usput, vezano uz latinske nazive, piše da se latinski nazivi životinja i biljaka ne sklanjaju – podrazumijeva li se da se ostali latinski nazivi sklanjaju? (npr. *terminus technicus – terminusa technicusa; homo faber – homo fabera*)
- naprijed naveden citat poslužiti će kao ilustracija još jednog prilično velikog problema novog pravopisa – primjeri i istaknute riječi pisani su

kosim pismom, što otvara sklizak teren na kojem novi pravopis pada jer nije pisan u skladu s vlastitim pravilima, te nepotrebno zbunjuje čitača

- da je pravopis dosljedan sebi, gornje bi pravilo pisalo: “prva riječ latinskoga naziva biljke i životinje: *Calendula officinalis* (neven), *Cricetus cricetus* (hrčak)...” – u skladu s napomenom da “kad je tekst pisan posebnim tipom slova, za isticanje se upotrebljava drukčiji tip slova, npr. ono što bi se inače pisalo kosim slovima, piše se uspravnim slovima: *Imenica srce srednjega je roda.*”, i “Kosim slovima pišu se riječi iz stranih jezika te nazivi biljaka i životinja na latinskome jeziku.”
- ili sljedeći primjer iz vašeg pravopisa:

Uskličnik se s riječima sic! (*sic* na latinskom znači ‘tako’) i *tako!* upotrebljava kao znak upozorenja. Te su riječi najčešće u zagradama. *Napisala je da je rođena 31. (sic!) veljače.*

Ispravno bi bilo:

Uskličnik se s riječima sic! (*sic* na latinskom znači ‘tako’) i *tako!* upotrebljava kao znak upozorenja. Te su riječi najčešće u zagradama. *Napisala je da je rođena 31. (sic!) veljače.*

- ili sljedeći primjer iz vašeg pravopisa:

Riječi i sveze riječi iz stranih jezika pišu se (...) izvorno (...) i to ukošeno:

- strane riječi u polusloženicama: *offshore*-tvrтка, *rock*-koncert...

- da je tekst novog pravopisa dosljedan, pisalo bi:

- strane riječi u polusloženicama: *offshore-tortka, rock-koncert...*
- bojim se da je ishod ovakvog modela isticanja teksta "izgubljeni u pravopisu"
- nije li jednostavnije isticati tekst podebljanim slovima i primjere pisati drugom vrstom fonta kao što je to vrlo jednostavno i pregledno učinjeno u Matičinu pravopisu?
- tada bi pisalo:
 - strane riječi u polusloženicama: *offshore-tvrtka, rock-koncert...*
 - Uskličnik se s riječima *sic!* (*sic* na latinskom znači 'tako') i **tako!** upotrebljava kao znak upozorenja. Te su riječi najčešće u zagradama.
Napisala je da je rođena 31. (sic!) veljače.

8.

M:

346 U dvočlanih i višečlanih stranih zemljopisnih i zaštićenih imena sklanja se obično samo zadnji član: **Addis Abeba – Addis Abebe, Frankfurter Allgemeine Zeitung – Frankfurter Allgemeine Zeitunga, The Rolling Stones – The Rolling Stonesa...**

Ako je zaštićeno ime zapravo ime i prezime jedne osobe, vrijede pravila kao za imena ljudi, odnosno sklanjaju se svi članovi imena: **Calvin Klein** (modna kuća) – **Calvina Kleina, Giuseppe Meazza** (nogometni stadio) – **Giuseppea Meazze...**

U dvočlanih i višečlanih imena kojih su članovi ženskog roda (izgovorno završavaju na nenaglašeno a) sklanjaju se obično svi članovi, odnosno upravo članovi ženskoga roda: **Emilia-Romagna - Emilie-Romagne, Cortina d'Ampezzo - Cortine d'Ampezzo, Cavalleria rusticana - Cavallerie rusticate, Corriera della Sera - Corriere della Sere...**

347 Slavska zemljopisna i zaštićena imena koja izgovorno završavaju na **-i, -ov(i), -ski** sklanjaju se kao odgovarajući hrvatski pridjevi i imenice. U dvočlanih i višečlanih sklanjaju se svi članovi: **Karlovy vary - Karlovih Vari** (ne *Karlovyh Vary*), **Levski - Levskog(a)**...

- navedena, vrlo korisna pravila nisam pronašla u vašem pravopisu

9.

M:

89/g Glagolski se prilozi **zahvaljujući, isključivši, izuzevši, uključujući** u ulozu prijedloga ne odvajaju zarezima: **Zahvaljujući** nadljudskim naporima postigli smo zadovoljavajuće rezultate., **Isključivši** taj bez poteškoća su riješili preostale zadatke.

- čini mi se da je ova dopuna pravilu o stegnutoj zavisnoj surečenici s glagolskim pridjevom ili glagolskim prilogom u predikatnoj službi korisna

10.

B:

429 Kad je među navodnicima potpuna rečenica, onda se rečenični znakovi stavljaju ispred drugoga navodnika: *“Čemu bih se mogao naučiti od sitnoga mrava?”*

M:

114/b Ako se navodi tekst koji je cjelovita rečenica, ili više njih, na kraju se rečenice koja prethodi piše dvotočka, a potom slijedi tuđi tekst u navodnicima: A lijepo sam ti govorila: *“Napiši tu zadaću!”*

11.

B:

430 Kad je među navodnicima dio rečenice, onda se rečenični znakovi među iza drugoga navodnika: *Tko još vjeruje u “vrzino kolo”?*

M:

114/a Navoditi se može tekst kraći od rečenice. (...) Interpunkcijski znakovi koji ne pripadaju navođenu tekstu (...) pišu se iza navodnika: Nuklearno oružje *“nije samo velika pogibao nego i velika nada”*.

- suprotno Babiću i Matici, vaš pravopis ne navodi pravilo kojem bi se reguliralo pisanje navodnika kod navođenja teksta kraćeg od rečenice
- primjeri navedeni unutar vašeg pravopisa ne pokazuju nikakvu sustavnost na osnovi koje bi se dalo implicitno zaključiti o namjerama autora pravopisa:

Učenik tvrdi da ga je “on [prof. Kovačić] zakinuo za bodove.”

ali:

U Ustavu RH u članku 11. navodi se: "Himna je Republike Hrvatske 'Lijepa naša domovino'."

dakle ako rečenica nije u navodnicima:

Himna je Republike Hrvatske "Lijepa naša domovino".

- nažalost, ni Babić ni Matica ne predviđaju u prevodilačkoj praksi čest slučaj navođenja teksta kraćeg od rečenice i cijele rečenice unutar istih navodnika, kao kad bi se gore navedeni primjer proširio:

Nuklearno oružje "nije samo velika pogibao nego i velika nada. Mnogi tako misle"." - kamo staviti navodnike?

- evo i primjera s polunavodnicima, iz prijevoda na kojem trenutačno radim:

Njegova privatna sjećanja u mnogo su oštrijem tonu: "Nakon nekog vremena mačci u Fletcherovom bendu toliko su se opijali da bi izašli na podij i pravili greške, ispadali su iz ritma, ne bi na vrijeme udarali note - a mislili su 'pa što'?"

- prije lektorskih ispravaka moje je rješenje bilo 'pa što?', budući da je upitnik dio navedenog teksta

12.

M:

124 Trotočka u zagradama označava da je pri navođenju tuđega teksta ispušten dio rečenice, odnosno teksta.

- mislim da je ovo rješenje bolje nego vaše da se “pri izostavljanju dijela teksta trotočka **može pisati i u zagradama**” – dopuštanjem dvaju rješenja unosi se zbrka jer tako se ne zna koje su trotočke dio izvornog teksta (kojim se označava isprekidan govor, duža stanka, nabrojanje itd.) a koje označavaju izbačeni dio izvornog teksta
- ilustrirat ću na vašem primjeru:

Dobro, idem. Ali ću se vratiti... Najbolje da malo... Ma, znate već... Marija!

- prema vašem pravopisu, moguća su dva načina izostavljanja dijela teksta
Najbolje da malo... Ma, znate već...:

Dobro, idem. Ali ću se vratiti... Marija!

Dobro, idem. Ali ću se vratiti (...) Marija!

- nije li u drugom slučaju jasnije da nedostaje dio izvornog teksta? Zapravo, to se u prvom slučaju ni na koji način ne može naslutiti

I za kraj, poneka korektorska pogreška:

U napomeni uz riječi koje su tvorenice riječi *grijev* i u kojima se dopušta pisanje i **e i je** iza pokrivenoga *r*...

Velikim se početnim slovom pišu riječi kojima se označuju važni

kršćanski ili katolički simboli: *Muka Isusova*, *Muka Gospodnja*,

Srce Isusovo, *Srce Marijino*. (dvostruki razmak!)

Kliničko-bolnički centar **Rebro**

ali, u sklopu istog primjera:

Dječji vrtić **Vedri dom**

Gimnastički klub **Hrvatski sokol**

ali, u sklopu drugog primjera:

Dječji vrtić **Potočnica**

- u vašem pravopisu piše da se kosa slova često upotrebljavaju umjesto navodnika za isticanje naslova ili imena; u skladu s tim, trebalo bi biti *Dječji vrtić Vedri dom* (preokrenuto od *Dječji vrtić Vedri dom*), *Gimnastički klub Hrvatski sokol* itd.

na nekoliko mjesta **1 000**, a samo na jednom **1000**